

2021. II. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok



2021. II. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok



LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszoigálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Pató Viktória Lilla

Schmidt Laura

Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszoigálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszerkesztő: Fehér Angéla

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
<i>Navracsics Tibor</i> A koronavírus-járvány hatása a kormányzatokra	12
<i>Petri Bernadett</i> Parlament kontra Bizottság – perben álló EU-intézmények a jogállamiság nevében	16
<i>Tárnok Balázs</i> A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény szakértőinek szlovákiai országlátogatása	24
<i>Kalas Vivien – Tóth Bettina</i> Német választás európai uniós szemmel	29
<i>Varga Csilla</i> Megtörik a jég: magyar–ukrán közeledés vagy színjáték?	36
<i>Pató Viktória Lilla</i> Európai Digitális Identitás, a biztonságosabb és ellenőrizhető személyi adattér	39
<i>Varga Csilla</i> A nemzeti kisebbségvédelem jó gyakorlatainak bemutatása az ET magyar elnöksége keretében	43
<i>Petri Bernadett</i> Polexit vagy rutindöntés – a lengyel alkotmánybíróság ítélete az uniós alapszerződésről	47
<i>Tárnok Balázs</i> Magyar–szlovák feszültségek és a V4 egységének megőrzése	60
<i>Petri Bernadett</i> Politikai csörtéből intézményközi harc: mulasztási per indulhat a Bizottság ellen jogállamiságügyben	69
<i>Tóth Bettina – Miszlivetz Áron James</i> Egység a sokféleségben – Erő a sokféleségben?	77
<i>Kalas Vivien</i> Az uniós oktatáspolitikai fejlődése és jövője	83
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i> És még miért fontos nekünk a klímavédelem?	87
<i>Miszlivetz Áron James</i> Destabilizálódó szomszédok: Kényszerhelyzetben az unió	89
<i>Tárnok Balázs</i> Nemzeti régiók – a hetedik sikeres európai polgári kezdeményezés	93

<i>Gát Ákos Bence</i> Ellentmondásos rendelettel vonná el Brüsszel az uniós forrásokat	99
<i>Pató Viktória Lilla</i> Se veled, se nélküled	102
<i>Varga Csilla</i> Véget ért az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának soros magyar elnöksége	105
<i>Petri Bernadett</i> Jogállamisági elvárások és átláthatóság – az európai pártcsaládok működésének reformja	109
<i>Pató Viktória Lilla</i> Európa digitális évtizedének második éve – digitális szakpolitika az Európai Unióban 2021	115
<i>Varga Réka</i> Belorusz–lengyel határincidens	125
<i>Varga Réka</i> A tálib rezsim kormányként való elismerése	131
<i>Varga Csilla</i> A nemzeti kisebbségek védelmével kapcsolatos egyes nemzetközi fejlemények 2021-ben	136
<i>Balázs Tárnok</i> Human Rights of Ethnic Minorities in Ukraine – The ‘Kaboul Moment’ Is on the Way?	140
<i>Bálint Pongrácz</i> Mercenaries at the Forefront of Russian International Relations	144
<i>Bálint Pongrácz</i> A Short Overview of the Kremlin’s Perception of the Gradual Worsening of EU–Russian Relations over the Past Two Decades	149

Szerzők rövid szakmai életrajza

munkatársa. 2019-től 2020 végéig a Nemzeti Közszerológati Egyetem Nemzetközi Igazgatóság munkáját segítette.

2018-tól a Rákóczi Szövetség alelnöke. Az elmúlt években tanácsadóként segítette a felvidéki Magyar Közösség Pártja munkáját, 2019-ben a párt európai parlamenti képviselőjelöltje.

2020 januárjától a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSTRAT) tudományos segédmunkatársa. Kutatási területei: európai uniói jog és politika, uniói kisebbségvédelem és kisebbségi jogok, európai polgári kezdeményezés, viseigrádi együttműködés, civil politikai érdekérvényesítés.

2020-ban elnyerte a Hungary Foundation egyéves amerikai kutatói ösztöndíját, aminek eredményeként 2021. januártól a University of Notre Dame Kellogg Institute for International Studies vendégkutatója. Kutatási témája a civil szervezetek politikai érdekérvényesítő képessége az Európai Unióban és az Amerikai Egyesült Államokban, különös tekintettel a határon túli magyarok érdekében végzett civil érdekérvényesítési (lobbi) lehetőségekre.

Tóth Bettina a Nemzeti Közszerológati Egyetemen szerzett alapszakos diplomát nemzetközi biztonság- és védelempolitika szakon 2020-ban, jelenleg az NKE nemzetközi közszerológati kapcsolatok mesterszakán végzős hallgató. 2018 óta a Nemzetközi és Európai Szakkollégium tagja, 2020-tól pedig gazdasági alelnöke a szervezetnek. Kutatási és érdeklődési területei közé tartozik az Európai Unió zöldpolitikája, közös kül- és biztonságpolitikája, valamint Németország védelempolitikája és politikai rendszere.

Szakmai gyakorlatot folytatott korábban a Stratégiai és Védelmi Kutatóintézetnél, illetve a Paradigma Intézetnél és az Európa Stratégia Kutatóintézet gyakornoka is volt.

Jelenleg az Európa Stratégia Kutatóintézet kutatójaként is tevékenykedik.

Varga Csilla BA- és MA-diplomáját a Budapesti Corvinus Egyetem nemzetközi tanulmányok szakán szerezte, 2014-től pedig szintén az intézmény doktori hallgatója. Doktori fokozatát 2021-ben szerezte meg, disszertációjának címe: *Political Participation and Representation of National Minorities: The Work of Intergovernmental Committees on National Minorities between Hungary and Its Neighbors*. Egyetemi tanulmányai alatt szakmai gyakorlatot szerzett

Szerzők rövid szakmai életrajza

a Kisebbségi Jogvédő Intézetben, több minisztériumban, illetve külföldön a berlini Szociális-Kulturális Intézetben, a bécsi Igazságügyi Minisztériumban és az Európai Parlamentben is.

A mesterképzés befejezése után az Igazságügyi Minisztérium Nemzetközi Büntetőjogi és Emberi Jogi Főosztályán, majd a Miniszterelnökség Nemzetközi Helyettes Államtitkárságán dolgozott, jelenleg pedig a Külgazdasági és Külügyminisztérium Magyarország szomszédságpolitikájának fejlesztéséért felelős miniszteri kabinetének munkatársa. Emellett 2020 januárjától a Nemzeti Közszerzői Egyetemen működő Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének kutatója, illetve részt vett egyes, az MTA Kisebbségkutató Intézetének kutatási projektjeiben is. Kutatása során kiemelten foglalkozott és foglalkozik a nemzeti kisebbségek identitásával és jogaival, Magyarország és a szomszédos országok között működő kisebbségi vegyes bizottságok munkájával, magyar szomszédságpolitikával, nemzetpolitikával és egyes nemzetközi intézmények nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos politikájával.

Varga Réka az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán és a Regensburgi Egyetemen tanult jogot, az ELTE ÁJK-n diplomázott. Doktori fokozatát a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen szerezte, értekezése a háborús bűncselekmények nemzeti bíróságok előtti eljárásának jogi kihívásait vizsgálja. Szűkebb szakterülete a nemzetközi humanitárius jog, nemzetközi büntetőjog, nemzetközi szerződések joga, immunitás, nemzetközi szervezetek.

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Karának egyetemi docense. Emellett 2001 és 2009 között a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága jogi tanácsadója, majd 2016-ig a Magyar Vöröskereszt elnökének nemzetközi jogi főtanácsadója volt. 2016-tól 2019-ig a Külgazdasági és Külügyminisztérium nemzetközi jogi főosztályát vezette. 2019 és 2020 között az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala főtitkára volt, 2020 óta az Igazságügyi Minisztérium nemzetközi jogi főtanácsadója.

Tagja a Nemzetközi Humanitárius Tényfeltáró Bizottságnak, az International Institute for Humanitarian Law-nak, az Állandó Választottbíróság magyar nemzeti csoportjának tagja, 2019 és 2020 között az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége Igazgatótanácsának magyar tagja. A Vienna Course on International Law for Military Legal Advisers, osztrák honvédelmi minisztérium és ESDC által szervezett kurzus alapító társszervezője, a *Hungarian Yearbook of International Law and European Law* társszerkesztője, majd szerkesztőbizottsági tagja.

Véget ért az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának soros magyar elnöksége

2021. november 17-én fejeződött be Magyarország Európa Tanács Miniszteri Bizottságában (ET MB) betöltött féléves soros elnöksége, amely feladatot az ország 2021. május 21-től látott el, és amelyet hazánk tegnapelőtt Olaszországnak adott át. Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter az eddigi gyakorlat alapján értékelte és összefoglalta a magyar elnökség eredményeit, az olasz külügyminiszter, Luigi di Maio pedig ismertette a soron következő hat hónapos olasz elnökség prioritásait.

A lezáruló magyar elnökség célkitűzéseit tekintve a nemzeti kisebbségek hatékony védelmének előmozdítását, a vallásközi párbeszédet, a jövő generáció témakörén belül a gyermekek jogait, a fiatalok részvételét és a roma felzárkóztatást, illetve a technológiai és környezeti kihívásokat helyezte a középpontba. A magyar elnökséget értékelő ET MB dokumentum a célkitűzéseket sorra véve összegezi az egyes témakörökben elért eredményeket, megvalósuló programokat.

A nemzeti kisebbségek hatékony védelmének előmozdítása első helyi prioritásként szerepelt a magyar elnökség programjában, és e témakör megvitatása érdekében az elnökség során Magyarország négy konferenciát szervezett strasbourgi és budapesti helyszínekkel, magas rangú politikai és szakmai előadók részvételével. A konferencia témái az ET nemzeti kisebbségvédelmi sztenderdjeinek eredményei és kihívásai; az NGO-k és kutatóintézetek szerepe az ET nemzeti kisebbségvédelmi normáinak támogatásában; a nemzeti kisebbségvédelemmel kapcsolatos jó gyakorlatok, illetve a kisebbségi identitás európai perspektívái voltak. Emellett a magyar elnökség ideje alatt, 2021. szeptember 7-én Portugália aláírta a Regionális vagy Kisebbségi Nyelvek Európai Chartáját.

A vallásközi párbeszéddel kapcsolatos célkitűzés érdekében több találkozóra is sor került, például informális egyeztetésre az antiszemitizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos európai kihívások és perspektívák témakörében. A magyar elnökség során, 2021. szeptember 14-én a Rasszizmus és Intolerancia elleni Európai Bizottság (ECRI) közzétette aktualizált, az antiszemitizmus megelőzéséről és az azzal kapcsolatos küzdelemről szóló 9. számú általános politikai ajánlását. Október 13–15. között megrendezésre került *A modern kori*

Európa pillérei – a vallási közösségek együttélése elnevezésű szimpózium is Debrecenben, ami a közös értékeket, a felelősségvállalást és az erkölcsi kihívásokat helyezte a középpontba.

A jövő generáció, a gyermekek jogai, a fiatalok részvétele és a roma felzárkóztatási prioritáshoz kapcsolódva a magyar elnökség olyan eseményeket szervezett, amelyek a koronavírus-járvány fenti csoportokra gyakorolt hatásával foglalkoztak, illetve különös figyelmet szentelt az ország az Európai Szociális Charta létrehozása 60. évfordulójának is. Ennek alkalmából október 18-án Strasbourgban magas rangú panelbeszélgetésre került sor. Emellett október 7-én, a Miniszteri Bizottság 131. ülészakán elfogadott döntés alapján az állandó képviselők a koronavírus-járvány pusztító társadalmi és gazdasági következményei és a szociális jogokra való negatív hatása miatt ad hoc munkacsoportot hoztak létre az Európai Szociális Charta rendszerének (GT CHARTE) fejlesztésére, amely a magyar elnökség alatt kezdte meg munkáját.

A prioritás témakörében több konferenciát is rendeztek, többek között szeptember 22–24. között Budapesten a romák bevonásáról a korai gyermekkoról a foglalkoztatásig, illetve október 7–8-án, Budapesten a gyermekek és fiatalok jogairól, lehetőségeiről és jólétéről a digitális korban. A romák és vándorlók ügyeivel foglalkozó szakértői bizottság (ADI-ROM) 4. találkozója szintén az elnökség alkalmával, október 27–29. között ülésezett.

A technológiai kihívások célkitűzéssel összefüggésben szintén több esemény zajlott le az említett féléves időszakban. Magyarország az Európa Tanáccsal karöltve szervezte meg október 5-én az igazságügyi miniszterek találkozóját, akik az igazságszolgáltatásban jelen lévő digitalizációval kapcsolatos eredményeket és kihívásokat vitatták meg, beleértve a bírói eljárások során alkalmazott elektronikai eszközök és a mesterséges intelligencia megfelelő, jogszerű használatát. November 16–18. között rendezték meg az Octopus konferenciát, amelyen a kiberbűnözés témakörével foglalkozó szakértők, illetve különböző nemzetközi NGO-k cseréltek tapasztalatot. A konferencia első napján, november 16-án ünnepelték a Budapest Egyezmény létrehozásának 20. évfordulóját, illetve elfogadták a dokumentum második kiegészítő jegyzőkönyvét a kibővített együttműködésről és az elektronikus bizonyítékok közzétételéről. A magyar elnökség a mesterséges intelligencia témájában is szervezett néhány eseményt, mint például az október 26-i, a mesterséges intelligenciával kapcsolatos szabályozásról és az azzal összehangolt politikák jelenlegi és jövőbeli kihívásairól szóló konferenciát.

A környezeti kihívások áttekintése érdekében az elnökség során magas szintű panelre került sor a környezetről és az emberi jogokról, a biztonságos,

egészséges és fenntartható környezethez való jogról, valamint a Parlamenti Közgyűlés negyedik ülészakán egész napos ülést szentelt a témának. Emellett szintén a Parlamenti Közgyűlés hét jelentést fogadott el az ET fontos szerepéről az egészséges környezethez való jog biztosításában, valamint az éghajlatváltozás jövőbeli politikai vonatkozásairól. A magyar elnökség és az ET közös szervezésében valósult meg május 26–27-én az Európai Tájvédelmi Egyezményről szóló 11. konferencia, valamint október 21-én, a táj nemzetközi napja alkalmából az Egyezményről szimpóziumot tartottak Budapesten, az Európa Tanács Ifjúsági Központjában. A 9. Világforum a Demokráciáért november 8–10. között került megrendezésre Strasbourgban, ami a „Megmentheti-e a demokrácia a környezetet?” kérdést helyezte a középpontba.

A fent megnevezett prioritások, témakörök mellett az elnökség keretében számos kulturális program valósult meg Strasbourgban, többek között koncertek, kiállítások, filmvetítések, színházi produkciók, divatbemutató. Ezek közül kiemelhető, a teljesség igénye nélkül, a Virtuózok koncertje, Máté Bence fotókiállítása, a Magyar Filmfesztivál, Kovács Erika tervező divatbemutatója vagy a Magyar Állami Népi Együttes fellépése. A magyar elnökségi időszak értékeléséről, eredményeiről szóló dokumentum az ET hivatalos honlapján angol nyelven érhető el.¹

Szijjártó Péter a magyar elnökséggel kapcsolatos Facebook-üzenetében elmondta, hogy az elmúlt fél év sikeresnek tekinthető, mivel az ország számára fontos témakörökre, „a klasszikus európai értékekre irányította a tagállamok figyelmét, amelyek most támadás alatt állnak Európában”. Emellett külön kiemelte a nemzeti kisebbségek ügyét, azt, hogy „jogosan várjuk el a többi európai országtól, a szomszédainktól, hogy a magyar nemzeti közösség jogait tartsák tiszteletben. Strasbourgban a nemzeti kisebbségek védelme azért is fontos feladat, mert Brüsszelben gyakorlatilag rácsapták az ajtót a nemzeti kisebbségekre”.

Az elnökséget átvevő Olaszország 2022 májusáig prioritási területként három témakört határozott meg, amelyek a közös elvek és értékek mellett újbóli elköteleződés, a nők szerepvállalásának, illetve a gyermekek és fiatalok jogainak erősítése, valamint az emberközpontú jövő építése és kialakítása.

2021. november 19.

¹ Council of Europe: *Italy Takes Over the Chairmanship of the Committee of Ministers* (2021. november 21.).

Varga Csilla

Felhasznált irodalom

Council of Europe: *Italy Takes Over the Chairmanship of the Committee of Ministers* (2021. november 21.). Online: www.coe.int/en/web/portal/-/italy-takes-over-the-chairmanship-of-the-committee-of-ministe-1

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédság- és bővítéspolitiká.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.